

હવે અમે H-1B વિઝા પર અમેરિકા જઈશું!

પ્રણય અને પ્રણોતી બંને જોડકા ભાઈ બહેન. જન્મથી બંને સાથે ને સાથે. બંને વચ્ચે ગજબનો મેળ. બંને ભણવામાં એકદમ હોશિયાર. સ્કૂલમાં ટીચરને એમના જવાબો વાંચીને એમ લાગે જાણે બંનેએ એકબીજાની કોપી કરીને લખ્યા હોય. બંને એન્જિનિયરિંગનું ભણ્યા પણ એક જ કોલેજમાં અને બંને એક સરખા માર્કસ સાથે ઉત્તીર્ણ થયા.

મધ્યમવર્ગીય માબાપે પેટે પાટા બાંધીને બંને સારામાં સાડું શિક્ષણ મેળવે એ માટે વ્યવસ્થા કરી રાખી હતી. બંનેએ સાથે જ અમેરિકા જવાનું સપનું જોયું હતું. મમ્મી પપ્પા એ બંને ભાઈ બેન અમેરિકા નોકરી કરવા માટે જઈ શકે એ માટેની ફાઈનાન્સિયલ વ્યવસ્થા પણ કરી રાખી હતી. જોગાનુજોગ એક જ કંપનીમાં બંનેનું H-1Bની વિઝા લોટરીમાં સાથે જ સિલેક્શન થઈ ગયું. ઘરમાં બધા જ ખુશ થઈ ગયા. પણ એમની એ ખુશી ઝાઝી ના ટકી, કારણકે જે કંપનીમાં એમનું સિલેક્શન થયું હતું એ 1,00,000 ડોલર્સની ફી એમના માટે ભરવા તૈયાર નહોતી.

ટ્રમ્પ એડમિનિસ્ટ્રેશને 2025 ના સપ્ટેમ્બર મહિનામાં એક પ્રોકલેમેશન સહી કર્યું હતું કે જે કંપની બીજા દેશના એમ્પ્લોઈને કામ કરવા માટે H-1B વિઝા પર બોલાવવા માગશે એણે એમ્પ્લોઈ દીઠ એક લાખ ડોલર્સ ફી પેટે ભરવા પડશે. જે પહેલાની લગભગ બેથી અઢી હજાર ડોલર્સની ફી કરતા અત્યંત વધુ હતા. પ્રણય અને પ્રણોતી બંનેના એમ્પ્લોયરે એમને કહી દીધું કે અમે તમને H-1B પર અમારી કંપનીમાં નોકરીમાં રાખવા માટે વિઝા પેટે વ્યક્તિદીઠ એક લાખ ડોલર્સની ફી ભરવા તૈયાર નથી. પ્રણય અને પ્રણોતીનું અમેરિકામાં જઈને નોકરી કરવાનું સપનું ધૂળમાં મળી ગયું.

આઠમી જૂન, 2026 ના દિવસે પ્રણય અને પ્રણોતીને આશાનું કિરણ ફરી પાછું દેખાયું. અમેરિકાના એક ફેડરલ જજે ટ્રમ્પ એડમિનિસ્ટ્રેશને H-1B વિઝાની એપેલિકેશન પર લાદેલી એક લાખ યુએસ ડોલર્સની ફીને બ્લોક કરી નાખી અને હવે એમ્પ્લોયર ચારેક હજાર જેટલી વિઝા ફી ભરીને એના એમ્પ્લોઈને અમેરિકામાં H-1B વિઝા પર બોલાવી શકશે એવો ઓર્ડર પાસ કર્યો.

પ્રણય અને પ્રણોતી જેવા કેટલાય આશાભર્યા H-1B વિઝાની લોટરીમાં સિલેક્ષ્ટ થયેલા યુવાનોને એમનું અમેરિકામાં નોકરી કરવા જવાનું સપનું સાકાર થતું દેખાવા માંડ્યું.

હવે પ્રણય અને પ્રણોતીના એમ્પ્લોયરે 30 જૂન પહેલા ફોર્મ આઈ-૧૨૮ ભરીને યુએસસીઆઈએસમાં પિટિશન ફાઈલ કરવું પડશે. એની ચારેક

હજાર જેટલી ફી એમ્પ્લોયરે પોતે ભરવાની રહેશે. જો એમ્પ્લોયરને ઉતાવળ હોય તો એણે 2805 યુએસ ડોલર્સ બીજા ભરીને પ્રીમિયમ પ્રોસેસિંગ કરાવવું પડશે. આ ફી એમ્પ્લોયર એમ્પ્લોયી પાસે માગી શકે છે પણ એ એમ્પ્લોયીને ફરજ ન પાડી શકે. આનો જવાબ યુએસસીઆઈએસે 15 દિવસમાં આપવો ફરજિયાત છે. પછી એ જવાબમાં એપ્રુવલ પણ હોઈ શકે છે, કે તે બીજા એવિડન્સ પણ મંગાવી શકે છે અથવા એને નામંજૂર પણ કરી શકે છે.

યુએસસીઆઈએસ એપ્રુવલ નોટિસ મોકલાવે પછી જો એમ્પ્લોયી એ સમયે એફ-૧, ઓપીટી પીરીયડ પર, એલ-૧ કે એચ-૧ વિઝા પર અમેરિકામાં હોય તો એણે એનું સ્ટેટસ બદલવું પડશે અને એક ઓક્ટોબર 2026 થી એ પોતાની નોકરી શરૂ કરી શકશે. પણ પ્રણય અને પ્રણોતીના કેસમાં એ લોકો ઈન્ડિયામાં જ હોવાના કારણે એના એમ્પ્લોયરે ૧ માર્ચથી માંડીને 30 જૂન પહેલા એટલે કે ૯૦ દિવસ ની અંદર વિઝા ફી ભરીને એમનું આઈ-૧૨૮ ફોર્મ ભરી દેવું પડશે. એપ્રુવલ આવતાંજ બંને ભાઈ બહેનને વિઝાનું ફોર્મ ભરીને 205 ડોલર્સની વિઝા ફી ભરવી પડશે. ભારતમાં ઈન્ટરવ્યૂ આપ્યા બાદ એમના પાસપોર્ટ પર સ્ટેમ્પ મારવામાં આવશે. ત્યારબાદ એમણે દસ દિવસની અંદર પરંતુ ૧ ઓક્ટોબર, 2026 પહેલા અમેરિકામાં દાખલ થવું પડશે.

અમેરિકાના એક ફેડરલ જજે ટ્રમ્પ એડમિનિસ્ટ્રેશને H-1B વિઝાની એપેલિકેશન પર લાદેલી એક લાખ US ડોલર્સની ફીને બ્લોક કરી નાખી અને હવે એમ્પ્લોયર ચારેક હજાર જેટલી વિઝા ફી ભરીને એના એમ્પ્લોઈને અમેરિકામાં H-1B વિઝા પર બોલાવી શકશે એવો ઓર્ડર પાસ કર્યો

પ્રણય અને પ્રણોતીના એમ્પ્લોયરે 8 જૂને જજનો ચુકાદો આવતાં જ બંને માટે યુએસસીઆઈએસમાં ફોર્મ આઈ-૧૨૮ ભરી દીધું છે. હવે બંને ભાઈ બહેન અમેરિકામાં નોકરી કરવા જવાના સપના જોઈ રહ્યા છે. બંનેના મમ્મી પપ્પા અત્યંત ખુશ છે કારણ કે એમની કાળી મહેનત હવે રંગ લાવશે અને એમના સંતાનોના અમેરિકન સપનાં સાકાર થશે.

ડોક્ટરોને ગ્રાહક સુરક્ષા કાયદામાંથી મુક્તિ મળવી જોઈએ?

દર્દીને ડોક્ટર વચ્ચે વિશ્વાસનો દીપ જલતો રહે, હક્ક અને ફરજની વચ્ચે સમતોલ માર્ગ મળતો રહે.

આ પંક્તિઓ અત્યારે એટલા માટે ચાદ આવી કે એક વર્ષો જૂનો વિવાદ ફરી એક વાર સપાટી પર આવ્યો છે.

ફરી ચર્ચામાં આવેલો જૂનો પ્રશ્ન

રતમાં તબીબી વ્યવસાયને ગ્રાહક સુરક્ષા કાયદાના દાયરામાંથી બહાર રાખવો જોઈએ કે નહીં તે પ્રશ્ન ફરી એક વાર ચર્ચાના કેન્દ્રમાં આવ્યો છે. તાજેતરમાં સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ દાખલ થયેલી એક અરજીમાં ડોક્ટરો અને હોસ્પિટલોને ગ્રાહક સુરક્ષા અધિનિયમ, 2019ની જોગવાઈઓમાંથી મુક્તિ આપવાની માંગણી કરવામાં આવી છે. આ મુદ્દો માત્ર ડોક્ટરોનાં હિતો સાથે જ નહીં પરંતુ દર્દીઓના અધિકારો સાથે પણ સીધો સંબંધ ધરાવે છે.

હાલની કાનૂની સ્થિતિ

સુપ્રીમ કોર્ટના ઐતિહાસિક કેસ Indian Medical Association v. V.P. Shantha માં આપવામાં આવેલા ચુકાદા બાદ ફી લઈને આપવામાં આવતી તબીબી સેવા ગ્રાહક કાયદાના દાયરામાં આવતી હોવાનું સ્પષ્ટ થયું હતું. તેના પરિણામે દર્દીઓને તબીબી બેદરકારી સામે ગ્રાહક કમિશનોમાં ફરિયાદ કરવાની સગવડ મળી હતી.

ડોક્ટરોની તરફેણમાં રજૂ થતી દલીલો

ડોક્ટરોની તરફેણમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તબીબી વિજ્ઞાન કોઈ ગણિતનું સૂત્ર નથી. દરેક દર્દીની શારીરિક સ્થિતિ અલગ હોય છે અને દરેક સારવારનું પરિણામ એકસરખું આવવું જરૂરી નથી. ઘણી વખત ડોક્ટરો શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો કરવા છતાં અનિચ્છનીય પરિણામો આવી શકે છે. ગ્રાહક ફરિયાદોના ભયને કારણે કેટલાક ડોક્ટરો 'ડિફેન્સિવ મેડિસિન' તરફ વળે છે, જેમાં દર્દીના હિત કરતાં કાનૂની જોખમ ઘટાડવા

વધુ ટેસ્ટ અને તપાસો કરવામાં આવે છે. આથી સારવારનો ખર્ચ પણ વધી શકે છે.

ગ્રાહક કમિશનનો વિકલ્પ શું?

એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે જો તબીબી વિવાદો માટે ગ્રાહક કમિશનોનો માર્ગ બંધ થઈ જાય તો ઘણા દર્દીઓ ફોજદારી અદાલતો અથવા સિવિલ કોર્ટનો આશરો લેશે. આવી કાર્યવાહીઓ ગ્રાહક કમિશનની સરખામણીએ વધુ લાંબી, જટિલ અને ખર્ચાળ હોય છે. પરિણામે દર્દીઓની સાથે સાથે ડોક્ટરોને પણ વર્ષો સુધી ચાલતી કોર્ટ કાર્યવાહી, ઊંચા કાનૂની ખર્ચ અને માનસિક તણાવનો સામનો કરવો પડી શકે છે. તેથી માત્ર ગ્રાહક કમિશનના અધિકારક્ષેત્રમાંથી ડોક્ટરોને દૂર કરવાથી તમામ સમસ્યાઓનો ઉકેલ આવી જશે એવું માનવું યોગ્ય નથી.

દર્દીઓના હક્કો પણ એટલા જ મહત્વના

બીજી તરફ દર્દીઓના હિતની દૃષ્ટિએ જોવામાં આવે તો તબીબી સેવા માટે દર્દી ફી ચૂકવે છે અને તેથી તે ગ્રાહક ગણાય છે. જો તબીબી બેદરકારીને કારણે દર્દીને નુકસાન થાય તો તેને સરળ, ઝડપી અને ઓછી ખર્ચાળ ન્યાયિક વ્યવસ્થા ઉપલબ્ધ હોવી જોઈએ.

ગ્રાહક કમિશનો એ માટે અસરકારક માધ્યમ તરીકે કાર્ય કરે છે. જો ડોક્ટરોને સંપૂર્ણપણે કાયદાની બહાર રાખવામાં આવે તો દર્દીઓ માટે ન્યાય મેળવવો વધુ મુશ્કેલ બની શકે છે.

સંતુલિત અભિગમની જરૂરી

વાસ્તવમાં બંને પક્ષોની દલીલોમાં વાજબી તત્ત્વો

ગ્રાહક ફરિયાદોના ભયને કારણે કેટલાક ડોક્ટરો 'ડિફેન્સિવ મેડિસિન' તરફ વળે છે, જેમાં દર્દીના હિત કરતાં કાનૂની જોખમ ઘટાડવા વધુ ટેસ્ટ અને તપાસો કરવામાં આવે છે. આથી સારવારનો ખર્ચ પણ વધી શકે છે

રહેલાં છે. એક તરફ નિષ્ઠાપૂર્વક સેવા આપતા ડોક્ટરોને બિનજરૂરી અને તુચ્છ ફરિયાદોથી રક્ષણ મળવું જોઈએ, તો બીજી તરફ સાચી તબીબી બેદરકારીનો ભોગ બનેલા દર્દીઓને પણ અસરકારક ઉપચાર મળવો જોઈએ. માત્ર જટિલતા હોવાના આધારે તમામ તબીબી વિવાદોને ગ્રાહક કાયદાની બહાર રાખવું યોગ્ય જણાતું નથી.

નિષ્ઠાત અભિપ્રાયનો વ્યવહારુ માર્ગ

કદાચ વધુ યોગ્ય માર્ગ એ હોઈ શકે કે તબીબી બેદરકારીના કેસોમાં કાર્યવાહી દરમિયાન જો ગ્રાહક કમિશનને જરૂરી જણાય અથવા ફરિયાદી કે પ્રતિવાદી પૈકી કોઈ પણ પક્ષકારને યોગ્ય લાગે તો તેઓ સંબંધિત ક્ષેત્રના મેડિકલ નિષ્ણાતનો શપથપત્ર (એક્ઝિડેવિટ) અને અભિપ્રાય રજૂ કરી શકે તેવી સ્પષ્ટ વ્યવસ્થા કરવામાં આવે. આવી વ્યવસ્થાથી કમિશનને તબીબી મુદ્દાઓ વધુ સારી રીતે સમજવામાં મદદ મળશે, નિરાધાર ફરિયાદો ઘટશે અને સાચા કેસોમાં ન્યાયિક પ્રક્રિયા વધુ અસરકારક બની શકશે. સાથે જ ગ્રાહક કમિશનની ઝડપી અને સરળ કાર્યવાહીની વિશેષતા પણ જળવાઈ રહેશે.

નિષ્કર્ષ

તબીબી વ્યવસાય સમાજ માટે અત્યંત મહત્વનો છે અને ડોક્ટરોને અનાવશ્યક હેરાનગતિથી બચાવવું જરૂરી છે પરંતુ દર્દીઓના અધિકારો અને જવાબદારીની ભાવનાને પણ અવગણી શકાય નહીં. તેથી ડોક્ટરોને ગ્રાહક સુરક્ષા કાયદામાંથી સંપૂર્ણપણે મુક્તિ આપવાને બદલે, ડોક્ટરો અને દર્દીઓ બંનેના હિતોનું સંતુલન જળવાઈ રહે તેવી વ્યવસ્થા વધુ વ્યાવહારિક અને ન્યાયસંગત ઉકેલ બની શકે. આ મુદ્દે સુપ્રીમ કોર્ટનો અંતિમ નિર્ણય ભવિષ્યમાં તબીબી ક્ષેત્ર અને ગ્રાહક કાયદા બંને માટે મહત્વપૂર્ણ માર્ગદર્શક સાબિત થશે. ડોક્ટરો અને દર્દીઓ વચ્ચે વિશ્વાસનું બંધન જળવાઈ રહે તેમ જ ન્યાય અને જવાબદારી વચ્ચે યોગ્ય સંતુલન સ્થાપિત થાય તે જ સમયની માંગ છે.

કેન્ડલ લાઈટ

વિશ્વાસનો દીપ સદા જલતો રહે, વ્યાયનો માર્ગ સૌને મળતો રહે; ડોક્ટરનું માન અને દર્દીનો હક્ક, બંને વચ્ચે સંતુલન જળવાવું રહે.